

Disputatio juridica inauguralis de constituta pecunia

<https://hdl.handle.net/1874/345155>

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS,
DE
CONSTITUTA PECUNIA.

QUAM
FAVENTE DEO TER OPT. MAX.

Auctoritate Magnifici D. Rectoris,

JACOBI VALLAN,

M. D. Praxeos & Institut. Medicinæ Professoris Ordinarii,

NEC NON

Amplissimi Senatûs Academici consensu, Nobilissimæque

Facultatis JURIDICÆ Decreto,

PRO GRADU LICENTIATUS.

Summisque in UTROQUE JURE Honoribus & Privilegiis
ritè ac legitimè consequendis,

Eruditorum examini subjicit

JOHANNES WILHELMUS de GROULART, Sylv.-Duc.

Ad diem 10. Augusti horâ locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officinâ FRANCISCI HALMA, Academiæ
Typographi, clō lōc xci.

*Nobilissimis Illustrissimis Gra-
vissimis VIRIS, DOMINIS*

D. STEPHANO de **GROULART**,
Domino de Surister &c. Prætori urbis Trajecti ad
Mosam & Comitatus Vroenhoviensis. Parenti suo
plurimum venerando.

D. D. EVERARDO de **WEEDE**,
Toparchæ de Weede, de Dijckvelt, Rateles &c.
Decano Beatæ Mariæ, Præsidi ordinum Trajecten-
sium, & eorundem nomine confessui ordinum ge-
neralium qui Hagæ Comitatus est, adscripto, agge-
rum, qui superiorem Leccæ partem cingunt, præ-
fecto, plurimis legationibus pro patria prudenter
& feliciter defunctis inclyto &c. &c. Patruo ma-
gno suo in æternum Colendo.

D. D. CORNELIO de **GANS**,
Equiti Baronetto, Dynastæ de Nulant, Bommene-
de, Belois &c. &c. Scabinorum Præsidi, urbis Syl-
væ-Ducis Avunculo suo semper honorando.

*Hanc Disputationem Juridicam Inau-
guralem dedicat*

offert & sacram vult

JOHANNES WILHELMUS de **GROULART**.

Auct. & Resp.

DISPUTATIO JURIDICA

INAUGURALIS,

DE
CONSTITUTA PECUNIA.

THESIS I.

Verbum pecunia in jure latissimum est, quo veteres omnes res significabant, tam soli quam mobiles, tam corpora quam jura *l. 187. § l. 222. ff. de V. S.* quamvis aliàs tantum pro pecunia numerata accipiatur, ut sub titulo ad *Sen. Conf. Maced.* item aliquandò pro rebus, quæ pondere, numero & mensura constant. Hic autem latius sumitur pro omnibus rebus, quæ sunt in patrimonio nostro, sive sint mobiles sive immobiles ut interpretatur Justinianus in *l. 2. C. de constit. pec.* quia sc., inquit, possibile est omnes res in pecuniam converti, & Jurisconsultus in *l. 42. ff. de fidejuss.* res omnes per pecuniam æstimationem recipere.

4 DISPUTATIO JURIDICA

Vocabulum *constituere* in genere quidem nihil aliud significat quàm reponere rem in alterius locum; hoc tamen in loco denotat firmare & constabilire id, quod antea minus firmum fuit.

DISPUTATIO II.

Constitutum itaque est pactum, quo quis illi, cum quo paciscitur, debitum vel suum, vel alienum se soluturum, sine stipulatione promittit §. 9. *Instit. de act.* Et quoniam constitutum est pactum, sequitur per epistolam quoque constitui posse l. 24. §. 26. ff. h. tit. quare etiam sacri Codex non improbat constitutum in Epistola Pauli ad Philemon. *comm.* 18. cujus verba hæc sunt: *Quod si qua te injuria affecit, aut debitor tibi est, mihi imputa: ego Paulus manu mea scripsi, ego dependam.* Ubi Paulus per Epistolam se ex constituto obligat Philemoni pro servo Onesimo, & quidem ex eo, quod naturaliter debebat servus, quia civiliter jure Romano non obligatur. Quod autem dicitur constitutum fieri pacto, non intelligendum de nudo, sed de eo, quod confirmatione prætoris effectum est legitimum, atque ad hoc confirmatum, ut utilem actionem producat l. 6. ff. de pact. quia qui constituit, non simpliciter promittit se daturum (ut aliàs nudo pacto fieri solet), sed deliberatè promittit se soluturum, quasi jam debeatur, ideoque non tam novum debitum contrahit, quàm contractum agnoscit, & se soluturum profiteretur.

III. Hinc

III.

Hinc liquet multum inter se differre, an promittat quis se daturum, an vero se soluturum. Is enim qui promittit se soluturum, fatetur jam debitum esse, qui verò promittit se daturum, non semper debitum agnoscit. Differunt quoque plurimum à se invicem constitutum & fidejussio (1.) quod fidejussio accedat tantum alienæ obligationi, *princ. Instit. de fidejuss.* constitutum etiam propriæ *l. 13. ff. h. tit.* (2.) Aliud pro alio licet constituere *l. 1. §. 5. ff. h. tit.* in fidejussione non, quia hæc est accessoria, quæ ad principalem se debet accommodare. (3.) Quod fidejussio soli civili obligationi accedat *l. 12. C. de non num. pec.* non verò constitutum *l. 3. §. 1. ff. h. tit.* (4.) Quod constitutor solo consensu, fidejussor verò non nisi certis verbis & formulis obligetur: quia oportet ut interrogatio præcedat & sequatur responsio *l. 12. C. de fidejuss. l. 5. §. 2. ff. de verb. obligat.* Consensus autem requiritur & in constituyente, & in illo cui constituitur, nam duorum consensus necessarius est; sicut in omni conventionione, *l. 1. §. 3. ff. de pact.* si quis autem constituat alieno nomine, debitoris consensus non est necessarius *l. 27. h. tit.* in quibusdam tamen conveniunt, scilicet quod semper alicui obligationi præexistenti accedant *l. 3. l. 34. ff. de fidejuss.* eamque obligationem non tollant *l. 4. C. de fidejuss.* item quod constituens iisdem gaudeat beneficiis, quibus fidejussor, *l. ult. C. h. tit.*

I V.

Constituunt omnes, qui idonei sunt ad contrahendum, sive paterfamilias sive filiusfamilias *l. 1. §. 3. ff. h. tit.* tam masculi quàm foeminae *l. 1. §. 1. ff. eod.* ubi Ulpianus ait: Verbum *qui* sic accipiendum esse, quasi Prætor ita conceperit edictum, *qui, quæve*, ut mulier etiã verbis edicti contineatur, modò constituerit se soluturam quod ipsa debet, non alius, pro alio enim constituens, non obligatur propter *Sen. Conf. Vell.* est enim genus aliquod intercessionis, quum quis constituit se pro alio soluturum; Personæ autem inhabiles ut furiosi, pupilli, prodigi, quia non obligantur, ita nec constituendo quicquam agunt nisi ex tutoris vel curatoris auctoritate. *l. 1. §. 2. ff. h. tit.*

V.

Constituuntur porrò creditoribus, quibus obligatio ex conventionione potest acquiri, non modò patri sed & filio, *l. 7. princ. ff. h. tit.* Tam libero quàm servo *l. 5. §. ult. ff. eod.* & si servo constituatur, domino acquirit, etiã bonæ fidei possessori *l. 6. ff. eod.* nec non ex constituto, tutori, curatori, aut actori municipum factò, acquiritur pupillo, minori, Civitati utilis actio, *l. 5. §. penult. ff. h. tit.* quodsi autem procuratori sit constitutum, domino non acquiritur directa actio, quam procuratori, ut ipsi solvatur, constitui possit. *l. 5.*

l. 4. §. 6. ff. h. tit. Si quis mihi aut Titio stipulanti promittit, posteaque mihi aut Titio soluturum sic constituat, sive mihi sive Titio solvat, ipso jure liberatur, quia secundum formam utriusque conventionis solutio facta est *l. 7. §. 1. ff. h. tit. l. 56. §. 2. ff. de verb. oblig. l. 95. §. 6. de solut.*

V I

Ut autem constituto sit locus, requiritur ut debitum aliquod præcedens sive proprium, sive alienum subsit, nam & pro alio rectè constituimus *l. 11. ff. h. tit.* Ex quacunque etiam causa descendat, sive ex contractu sive ex maleficio, ut si quis mihi debeat propter injuriam mihi factam, tenetur ex delicto. Si igitur is, qui ita obligatus est, mihi constituat se soluturum, tenetur de constituta pecunia *l. 29. ff. h. tit.* sive sit debitum naturale *l. 1. §. 7. ff. h. tit.* exempli gratia, si quis mihi promiserit pacto convento sine stipulatione se aliquid facturum, deinde id se soluturum constituat, adversus eum agitur hac actione constitutoria. Sive Prætorium *l. 1. §. 8. ff. h. tit.* Sic pater & dominus de peculio obstricti sunt si constituerint. Quod si sit merè civile debitum, cujus petitio exceptione elidi potest, veluti si quis vi coactus, aut dolo erroreve inductus quid promiserit, de eo Prætor constitutæ pecuniæ actionem non dat *l. 3. §. 1. ff. h. tit.* ratio hæc reddi potest; Quod debitum civile in jure Prætorio, quo inductum est constitutum, habeatur

8 DISPUTATIO JURIDICA

beatur pro non debito. Quod autem non est debitum, super eo non potest constitui, *arg. l. 1. §. 6. ff. b. tit.*

V I I.

Debitum itaque subsit, necesse est, uti jam dictum: quare per errorem constituens, quod se vel alium debere credit, cum non debeat, non tenetur de constituto, & quod solutum est, repeti potest *l. ult. ff. b. tit.* Quid ergò si scienter quis constituat non debitum? Certè non valet ut constitutum; ratio est, quod pro forma requiratur, ut fiat respectu debiti quod subest, ut id confirmetur, quod fieri non potest in eo quod non est: huc facit *l. 11. §. 1. ff. b. tit.* ubi, qui constituit se ducentos aureos soluturum, cum tantum centum deberet, ad hos centum tantum tenetur, quia ea tantum pecunia est debita, ut si nulla debita sit, non teneat constitutum. Costalius tamen in adversariis suis ad dictam legem 11. ait valere constitutum ut donationem, argumento indebiti *l. 9. ff. de condit. indeb.* sed malè, quia in indebito non fit relatio ad aliudquid, sed principaliter, quod scitur non deberi, solvitur. Nostro verò in casu constituitur quid accessorie, relatione facta ad aliud, quo casu non potest deficiente principali accessorium valere.

VIII. Non

VIII.

Non etiam requiritur, ut idem constituatur debitum, nam aliud pro alio, frumentum pro pecuniâ numeratâ constitui potest, quia constitutum fit consentienti creditori, cui etiam aliud pro alio solvi potest *l. 1. §. 5. ff. h. tit.* neque etiam requiritur, ut eo modo constituatur, quo debetur: Potest enim sub conditione constitui, quod purè debetur: & contra purè constitui quod sub conditione debetur, *l. 3. §. ult. ff. h. tit. l. 2. C. eod.* quod si tamen hoc posteriori casu, cum conditio deficiet, debitum constitutum quoque deficere necesse erit *l. 19. ff. h. tit.* ratio est, quia constitutum sine debito præcedente consistere non potest. Valet etiam constitutum in certum diem *d. l. 19.* quod si autem sine die constituerit quis se soluturum, statim quidem debet, verùm peti non potest, sed modicum tempus statuendum est, non minus decem dierum, ut exactio celebretur *l. 21. §. 1. ff. h. tit.* quod singulare est in constituto, fortè ideò, quod constituens se nudo pacto obstringat. Qui decem dies tamen tunc dantur, quando constituitur inter præsentés; quod non idem obtinet in aliis contractibus, in quibus, licet aliquod tempus dandum sit, non tamen decem dierum.

IX.

Denique nihil refert, an certam quantitatem exprimat is, qui constituit, an verò sine quantitate constituat *l. 14. ff. h. tit.* veluti si is, qui mihi debet centum, constituat se mihi soluturum quod debet, valet constitutum, licet certa quantitas expressa non fuerit. Nulla enim hic incertitudo dici potest, quæ obesse constituto possit, nec ullam incertitudinem continet hic contractus: nam cum ad aliam obligationem referatur constitutum, non potest dici propter incertitudinem vitiari.

X.

Effectus constituti consistit partim in eo, ut creditor eò magis sit certus de solutione, partim in producenda actione, quæ vocatur de constituta pecunia, quæ est actio in personam, Prætoriam, §. 8. *Instit. de act.*, rei persecutoria *l. 18. §. 1. ff. h. tit.* competens illi, cui per constitutum aliquid promissum, ejusque hæredi *l. 2. C. h. tit.* adversus illos, qui pro se vel pro aliis se soluturos pacto promiserunt, eorumque hæredes. *l. 2.* ad id, quod promissum, præstandum, aut interesse *l. 14. §. 1. ff. h. tit.* Introdacta itaque hæc actio est à Prætore, qui favens naturali æquitati, con-

constituta ex consensu facta custodit, quoniam grave est fidem fallere *l. 1. ff. h. tit.* Affinis huic actioni fuit olim actio receptitia civilis, quæ dabatur adversus argentarios, qui de debito alieno verbis solennibus constituerant, quæ tamen à Justiniano sublata & in hanc transfusa est *l. 26. h. tit. §. 8. Instit. de act.*

X I.

Cessat tamen aliquandò actio constitutæ pecuniæ, & quidem 1. si quis constituerit non animo constituendi *l. 1. §. 4. ff. h. tit.* 2. Si quis mihi constituerit se alii, verbi gratia Sempronio soluturum, hoc casu constitutum nullum est, nec mihi tenetur, cui non promisit, nec Sempronio, cui per me obligatio non acquiritur *l. 5. §. 5. ff. eod.* 3. Si quis constituerit alium soluturum, non se pro alio *l. 5. §. 4.* 4. Si conditio debiti defecerit *l. 19. h. tit.* denique vitiant constitutum verba impersonaliter prolata *auth. si quando C. h. tit.* verbi gratia, *satisfacis?* Respondeatur *satisfiet* *Novell. 115. Cap. 6.*

COROLLARIA.

I.

Consensus non concubitus facit nuptias.

II.

*Negotiorum gestor tenetur etiam de culpa
levissima.*

III.

*Venditor non tenetur præcisè rem tradere
sed liberatur præstando interesse.*

IV.

*Transactio super re certâ vel judicatâ
facta, nullius est momenti.*

F I N I S.